

ВОЛИ - БУДІВНИЧІ БАТУРИНА

Юлія Фурсова, завідувач відділу “Палац гетьмана Кирила Розумовського”
Національного історико-культурного заповідника “Гетьманська столиця”

Відбудові Батурина гетьман Кирило Розумовський надавав важливого значення, адже мова йшла про гетьманську столицю – адміністративний центр Гетьманщини. Для потреб «національних строєній» батуринського будівництва було залучено значну кількість робочої сили та будівельного матеріалу, який заготовляли у сотнях Гетьманщини. Зокрема, за 150 верст від Батурина в Новомлинській та Воронізькій сотнях заготовляли ліс, вапно – у Мезині, камінь – у Новгород-Сіверському. Такі далекі відстані потребували тяглової сили, якою у середині XVIII століття були воли.

У Центральному державному історичному архіві України (м. Київ) зберігається документальна база, що містить відомості про волів, яких використовували на роботах «національних строєній». Так, опрацьовуючи фонд 51, знаходимо справи, що стосуються продажу чи купівлі волів, їх мобілізації для потреб батуринського будівництва: «Справа про продаж та відправку на зимове утримання батуринських казенних волів», «Справа про купівлю, прогодування і продаж батуринських казенних волів», «Справа про падіж волів на Батуринських цегельних заводах» тощо.

Зі «Справи про закупівлю волів і сіна та поставку волів і погоничів для Батуринських цегельних заводів» відомо, що з Прилуцького полку 28 квітня 1752 року відправили 30 пар волів для перевезення потрібних будівельних матеріалів.

Аналізуючи документ, дізнаємося,

що воли, яких пригнали до Батурина, були переважно віком від 6 до 8 років. Також у документі надається опис кожного вола, до прикладу: «вол белый лет 6, на правом ухе разрезик. Уши оба черны; Вол черный лет 6, на правом ухе разрез». Подібний за змістом документ був адресований батуринському сотнику Дмитру Стожку про надсилання з Гадяцького полку 20 пар волів «на исправление разных перевозок и других работ имеющих близ города Батурина, сего апреля (1752), при проводившемся покупке волов у кого имеются какою ценою куплены и в какую шерсть и в сколько лет».

Збережені документи засвідчують особисту участь гетьмана Кирила Розумовського в організації пошуку волів для Батуринських потреб у різних сотнях Гетьманщини. В ордері, який він адресував Дмитру Стожку, читаємо: «Покупаемых в полках малороссийских для работ в Батурине волов пригонит туда». Звісно, потрібно було цих волів годувати, про що дбав батуринський сотник Стожок. Наприклад, є відомості, що у Тиниці заготовляли 21 скирду сіна «канцелярійського» (тобто оплаченого Генеральною канцелярією). Згідн з ордером Кирила Розумовського в Константинівську сотню дізнаємося, що відразу після придбання 3 волів їх потрібно було негайно доставити до Батурина: «Для работ к сотнику Стожку или тому, кому Стожок доверит за этих волов отвечать». В 1756 році сотням Конопотській, Коропській, Борзенській, Новомлинській, Сосницькій потрібно було вислати до гетьманської столиці по 100 підвід, які мали працювати на перевезенні лісу з річкової пристані Великого Устя до батуринської лісопильні.

У 1759 році Григорій Теплов, який був управителем гетьманських маєтків, звертався до Генеральної військової канцелярії з проханням виділення для батуринського будівництва 300 підвід для перевезення цегли, вапна, піску, лісу.

Отже, у середині XVIII століття в гетьманській столиці було розгорнуто масштабне будівництво, де активно використовували волів як тяглову силу.

